

Arany János

A BAJUSZ

Volt egy falu - nem tudom, hol,
Abba' lakott - mondjam-é, ki?
Se bajusza,
Se szakálla,
Egy szőrszála
Sem volt néki;
Annálfogva helységében
Nem is hítták egyéb néven:
Kopasz-szájú Szűcs György bátya;
E volt az ő titulája.
No mert (közbe legyen mondva)
Azt az egyet meg kell adni,
Hogy a Szűcs György falujában
Könnyű volt eligazodni:
Mivel ottan minden ember
Névhez jutott olcsó szerrel
Azon felül, mit az apja
Adott neki, meg a papja.
Nem tudom, ha más vidéken
Megvan-é e szép szokás,
Nem tudom; de nagy kár lenne,
Ha divatból úgy kimenne,
Mint például - hogy többet ne
Mondjak... a káromkodás!

Írta: Jenő

2010. március 04. csütörtök, 12:24 - Módosítás: 2014. augusztus 04. hétfő, 20:08

Egyébiránt Szűcs György gazda
Semmit is el nem mulasztja,
Hogy bajuszát megnövelje,
Meglévén... a puszta helye. -
Kente, fente ő azt írral,
Kígyóhájjal, medvezsírral,
Ebkaporról, kutyatétjjel;
Meg is nőtt az minden éjjel
- Tudniillik: álmában;
S ha fölébredt, mennyi kéjjel
Tapogatta... hiában!

Ami pedig Szűcs György gazdát
Máskülönben illeti:
Nem bolond ember volt ám ő:
Ládájába' pénz, egy bögre,
Azonkívül juha, ökre
És - számarra volt neki.
Sőt az is szent, hogy már régen
Ott ülne a bírószéken,
Hasa, hája, kéknadrága...
Minden kész e méltóságra:
De mit ér, ha nincs bajusz!
Ily anyám-asszonyos képpel
Sosem választá a nép el;
Szavazott rá tíz, vagy húsz.

Oh ti, kiket a természet
Bajusz-áldással tetézett,
Ti nem is gondolhatjátok,
A csupasz száj mily nagy átok!
Ti, midőn a szűrőse serte
Sima állatok kiverte,
Minden szentet sorra szedtek
S a beretvától sziszegtek!
Ti, ha egyszer, hébe-korba'
Beleér levesbe, borba
Szegény ártatlan bajusz; vagy
Télen át rá jégcsap, zúz fagy:
Már az olyan nagy sor nektek!
Már ollót mit emlegettek,
Nem tudván, e szőr mily drága,
Becsesebb a drága gyöngynél:
E hiányzott csak Szűcs Györgynél,
S lám! hiányzott boldogsága.
Mily irígyen nézte másnak,

A legutolsó kapásnak,
Hogy mohos a szája-széle:
Bezzeg, cserélt volna véle!
De mi haszna! mindhiába!
Nincs orvosság patikába,
Széles mezőn, drága kertben,
Vagy más helyen,
Ami neki szőrt neveljen!
S már a bajszot úgy gyűlölte,
Hogy legott a méreg ölte,
Látva, hogy nő más embernek,
Vagy korommal fest a gyermek
Sőt csupán ezér' a macskát
Sem tűrhette udvarában, -
S bajuszt kapván áldott nője,
Elkergette, vén korában.

Történt, hogy oláhcigányok,
(Tudvalevő nagy zshiványok)
Kóborlának a vidéken,
S megszálltak a faluvégen.
Nosza mindjár' sátort ütnek,
Tűzet rakva, főznek, sütnék
Abból, amit valahonnan
Más faluból idehoztak,
Minthogy onnan
Éhen-szomjan
Búcsu nélkül eltávoztak.
Meghíják a rokonságot,
A helybeli cigányságot,
És ezeket törül hegyre
Kivallatják mindenképpen:
Mi van? hogy' van a helységben?
S a hallottat szedik begyre.
Épen mint a jó vezér,
Ha az ellenséghez ér,
Minden bokrot és fatörzsöt,
Minden zegzugat kikémel;
Lassan mozdul seregével,
Küld vigyázót, előrsöt,
Puhatolja, merre gyengébb,
Hol erősebb az ellenség;
Nem siet, de csupa szemfűl,
S mikor aztán ütközetre
Megy a dolog: gyors a tette,
Veri a vasat, míg meg nem hűl.

Nemkülönben a bölcs vajda
Haditervet kohol mindjárt:
Nincsen egy ház, nincs egy pajta,
Hogy ne tudná csinyja-binját:
Hol lakik dús özvegy asszony,
Kit jó móddal megkopasszon?
Melyik háznál van eladó
Sári, Panni, Zsuzsi, Kató,
Ki legény után bolondul?
Mert az a jövődölést
Mégfizeti ám bolondul!
Kinek esett holmi kára
S van szüksége prófétára,
Hogy nyomába ne jöhessen,
Sőt, ami több, ráfizessen?
Ki szeretne gazdagodni,
Könnyű módon pénzhez jutni:
Ásni onnan, hova nem tett,
Vagy, ha tett is,
A letett kincs
Időközben elszelentett?
Mindez a vén vajda gondja,
Ki nem adná egy vak lóért,
Hogy a magyar kész bolondja.

Nem kerülte ki figyelmét
Szűcs György uram nyavalyája,
Gondolván, hogy ő kigyelmét
Egy kissé megberetválja.
Nem kell ahhoz néki szappan,
Anélkül is mester abban:
Szőrmentibe, vagy visszára
Beretválni nincsen párja.
Kivált most, hogy az idő
S alkalom oly kedvező;
Ripeg-ropog
A sarló-fog,
Munkától ég a mező;
Nincsen otthon
Csak az asszony,
Hogy megfőzzön,
Vagy dagasszon;
Vagy ha néhol egy beteg
Szalmaágyon fentereg;
Vagy a seprű, házőrzőnek
Felállítva küszöbre;

De ha Isten meg nem őrzi,
Ott lehet az örökre.

Egyedül van Szűcs György gazda,
Egy lélek sincs udvarában:
Hát im! a furfangos vajda
Beköszön a pitvarában.
"Ejnye gazduram, a kőbe!
Mi dolog az, hogy kigyelmed
Bajuszát levágja tőbe?
Magyar ember-é kigyelmed?"
Milyen szemmel nézett rája
Szűcs György gazda, képzelhetni:
A vasvillát sem lehetne
Mérgesebben odavetni;
De a cigány győzte szóval,
Hízeltgővel, úsztatóval:
Míg György el nem panaszkolta,
Hogy' áll a dolog mivolta.

"Szent Pilátus! minő szégyen!
Hát miér' nem mondta régen
Sohasem volt? nem is termett?
Hát miért nem mondta kelmed?
Nagy bajusza volna régen:
Hisz ez az én mesterségem!"

Megörüle György a szónak,
Hogy bajusza lesz maholnap,
S mintha nőne a szép sörte,
Már a helyét is pödörte.
Sonka, sódar,
Füstös oldal,
Liszt, szalonna,
Főzelék,
Van elég;
Ráadásul jó ozsonna,
S valamit a vajda kére,
Megalkudva, megigérve.
Nosza tüzet rak legottan,
Lobog a láng, bög a katlan,
Száll a szikra, fojt a füst,
Fő a fürdő; forr az üst,
Benne mindenféle gyimgyom,
Holmi gizgaz, holmi ringy-rongy
Ami úton, útfelen

Elhányódik, vagy terem.
E búbajos fürdőlében
Nő meg a György bajsza szépen;
S ha hibáznék egy kicsi:
A babona ráviszi.

Kész immár a bornyomó kád:
Szűcs György jó remény fejébe,
Nyakig ül a szennyes lébe,
Istennek ajánlva dolgát.
A cigány sereg azonban
Beszivárog alattomban;
Jön elébb egy, aztán kettő,
Mintha csak úgy történetből:
Szerencsére a vajdának
Épen jó, hogy bebotlának!
Egy tüzet rak, más vizet mer,
Másik fát hoz... kell az ember;
Úgy szaladnak! úgy segítnék!
Dolgot ad a vajda mindnek.

Hogy pedig a hasznos pára
Szűcs uram fejét megjárja:
Elővesznek egy nagy ponyvát
És a fürdőkádra vonják;
S a kád mellett körbe-körbe
Tánc kezdődik, fürge, pörge;
Kalapácstól dong a donga;
"Tiktak, tiktak" foly a munka,
S egy bűvös dal
Ümmög halkal:
"Bajusza lesz Szűcs Györgynek,
Igen biz a, szegénynek."
S míg a ponyvát sietősen
Jó erősen
Apró szeggel odaszegzi,
A cigányhad újra kezdi:
"Bajusza van Szűcs Györgynek,
Ne irigyeld szegénynek!"

Ezalatt a pénzes bögre
Búcsujárni ment örökre,
Követé a füstös oldal,
A szalonna, meg a sódar,
Az ágynémű, fehérnémű,
A vasféle, meg a rézmű.

Írta: Jenő

2010. március 04. csütörtök, 12:24 - Módosítás: 2014. augusztus 04. hétfő, 20:08

Szóval, ami könnyen mozdult,
Lába kelvén, mind elpusztult,
Mert a gazda - "tiktak, tiktak" -
Nem hallá, hogy zárat nyitnak.

Meddig üle György a kádban
Lepedővel leszögezve,
Nincs megírva krónikámban.
Csak annyi van följegyezve,
Hogy mihelyt abból kilépe,
Tükröt vévén a kezébe,
Hogy bajuszát felsodorja:
Nem tehette, mert nincsen mit!
Mert bajusza nem nőtt semmit,
De igen a füle s orra!

(ARANY JÁNOS - 1854)